

СТАНОВИЩЕ

От **проф. д-р Румен, Петров Владимиров**, преподавател по наказателно и международно наказателно право, член на научно жури, назначено със заповед № РД – 38 -204 / 26.04.2023г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ /СУ/;

На дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6, докторска програма Наказателно право;

Авто : **Руси Виктор Алексиев**, докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Наказателноправни науки“ при Юридическия факултет /ЮФ/ на СУ. Тема на дисертацията : „ **Психическата принуда по българския наказателен кодекс**“ ;

Научен ръководител : **проф. д-р Борис Владимиров Велчев**.

При съобразяване с разпоредбите на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и вътрешните правила на СУ относно процедурата по защита на дисертации, може да се отбележи следното:

1. Общо представяне на дисертационния труд и на докторанта.

Администрацията на СУ и ЮФ е предоставила изискуемите документи и материали / дисертация, автореферат, справки, декларации и др. / за законосъобразно протичане на публичната защита. От приложената справка е видно, че по темата на дисертацията /отделно или като части от нея / са публикувани /или са под печат/ 6 броя статии в реномирани наши източници.

Самата дисертация има общ обем от 218 страници. В тях са разположени: съдържание, използвани съкращения, увод, четири глави, заключение и списък на използвана литература. В него са посочени 98 заглавия на кирилица и на латиница, а позоваванията в текста под линия са 242. Изложението в главите се диференцира в отделни параграфи, в някои от които допълнително са обособени отделни точки.

Като се следва посочената структура, накратко, може да се отбележи следното:

В увода се акцентира върху актуалността на темата. Въпреки публикациите на някои известни наши изследователи, се оказва, че не се е стигало до обхватно и цялостно представяне на проблема, както през призмата на общата част, така и през тази на особената част на наказателното право.

Глава първа е названа „Същност на психическата принуда“, като в нея се съдържат три раздела. Първият се отнася до нейната правна същност, във втория е направено отграничаване на психическата принуда от други сходни наказателноправни институти и от близки криминологични категории, докато в третия параграф се интерпретират видовете на психическа принуда по различни критерии.

Глава втора е озаглавена „Наказателно-правно значение на упражнената психическа принуда за отговорността на престъпния деец“. Във връзка с това логично в началния параграф се проследяват спецификите в нейното проявление при стadiите, съучастието, съвкупността от престъпления, както и при индивидуализацията на наказателната отговорност. Във втория параграф са обособени и накратко разгледани видовете престъпления, където деецът е употребил психическа принуда.

Третата глава е названа „Наказателноправно значение на поведението на лицата, спрямо които е употребена психическа принуда“. Тази глава съдържа три раздела – за правната характеристика на поведението на принудения, за значението на това негово поведение, както и за специфичните средства за защита на пострадалите лица от този вид принуда.

Последната глава четвърта има заглавие : „Престъпленията, свързани с психическа принуда като основание за реализиране отговорността на юридическите лица“ и съдържа четири параграфа. Първият е посветен на тези видове престъпления, когато и доколкото са били извършени от юридически лица. Във втория е представен механизмът за облагодетелстване от тяхното извършване. Третият параграф визира индивидуализацията на отговорността за тези лица при извършване на някое от разглежданите престъпления. А четвъртият параграф е посветен на въпросите, когато е било действано в условията на обстоятелство, изключващо отговорността.

Накрая, **в заключението** се правят някои изводи от изследването. Авторът е отправил и съответни препоръки за транспониране на конкретни забавени актове на ЕС. Направени са и предложения де леге фереида, в съставите на редица от разглежданите видове престъпления /напр. чл. 159, ал.3, 174, 189, 225в, ал.1, 280, 289 и 297 НК/ да се предвиди употребата

на принуда като квалифициран признак. Прави се също и предложение внимателно да се преосмисли и разпоредбата на чл. 83а от ЗАНН, където да се предвидят конкретни видове престъпления с използване на принуда, включително и такива, извършени при условията на съвкупност.

След кратката характеристика на дисертационния труд, следва да се посочи и такава за докторанта. Видно от представената автобиография, той е роден през 1975 г. в София. От 1993 до 1998г. е завършил висше образование в магистърската специалност „Право“. В системата на съдебната власт трудовият му стаж започва от 2001г. в ПРБ, където е работил до м. юли 2015г. Непосредствено след това той е бил избран и е назначен за съдия в СГС, наказателно отделение с ранг съдия от ВКС. Понастоящем е зам. председател на СГС и ръководител на Наказателно отделение.

2. Оценка на дисертационния труд.

В представената дисертация могат да бъдат установени различни видове приноси и приноси моменти с различна степен на научна и особено на практическа стойност. Самата тема е достатъчно трудна и сложна, освен че има и интердисциплинарни измерения.

Преди всичко трябва да бъдат споделени някои от изложените авторови приноси, които се съдържат в заключението на труда и в автореферата. Конкретно трябва да се споменат направените предложения де леге фереда, в съставите на някои от разглежданите видове престъпления, да се предвиди като допълнителен квалифициращ признак употребата на принуда. Авторът е призовал да се обърне внимание и да се преосмисли и уредбата на чл. 83а и следващите от ЗАНН, където да се изброят и други конкретни видове престъпления, включително и когато са били извършени при условията на съвкупност. Заслужава да бъдат подкрепени и направените препоръки за изцяло транспониране на съответната Директива от 2012г. на ЕС, както и Рамковото решение за създаване на национален орган във връзка с т. нар. възстановително правосъдие.

При запознаване с написаното в дисертационния труд и от начина на излагане на тезите, читателят веднага разбира, че докторантът е квалифициран юрист от практиката. За това говори и самото изложение на проблематиката, което обаче би трябвало да бъде по-раздвижено, гъвкаво и без повторения, за да могат да се разгледат още по-задълбочено третираните проблеми. За съжаление използвания подход набляга на квалификацията и

на примерите, вместо на същността на категориите и институтите и тяхното специфично проявление при престъпленията с използване на психическа принуда спрямо друго лице. Отделно може да се отбележи, че използваният научен апарат е относително недостатъчен, особено що се отнася до глава втора. Изобщо за отпечатването на дисертационния труд като самостоятелно монографично изследване се оказва нужно да се направи цялостна и радикална научна и стилова редакция, за което и правя съответната препоръка.

3. Заключение.

Трябва категорично и ясно да се подчертае, че направеният анализ по проблемите на темата на дисертационния труд и постигнатите научни резултати значително надделяват над допуснатите недостатъци. Несъмнено са положени значителни труд и усилия за разработване на достатъчно научно равнище на сложната и многоаспектна тема за психическата принуда, която засяга свободата на волепроявлението на друго лице. Следва да се отбележи, че на базата на своята теоретическа подготовка и особено на солидния практически прокурорски и съдийски опит, авторът е изпълнил поставените научни цели и задачи, както и изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за обучение в докторска програма. Ето защо считам, че на дисертационния труд на докторанта Руси Алексиев трябва да се даде **положителна оценка** за придобиване на образователната и научна степен „**Доктор**“ по наказателно право.

15.05.2023г.

София

С уважение:

/Проф. д-р Румен Владимиров/